

AVIGNON BEŞLİSİ -2-

Livia

ya da Diri Diri Gömülmek

ROMAN

Lawrence
Durrell

3.BASKI

ÇEVİRİ: SEÇKİN SELVİ

♥ can
modern

LAWRENCE DURRELL

LIVIA

YA DA DIRİ DIRİ GÖMÜLMEK

AVIGNON BEŞLİSİ 2

Can Modern

Livia ya da Diri Diri Gömölmek: Avignon Beşlisi 2, Lawrence Durrell

İngilizce aslından çeviren: Seçkin Selvi

The Avignon Quintet 2: Livia or Buried Alive

İlk baskı: Faber & Faber, 1978

Bu çeviride kaynak alınan baskı: Faber & Faber, 1986

© 1978, Lawrence Durrell

© 1994, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 1994

3. basım: Şubat 2023, İstanbul

Bu kitabın 3. baskısı 2000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Şirin Etik

Düzeltili: Aylin Samancı Elmasdağ

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Sanat yönetmeni ve kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt: Melisa Matbaacılık Yayıncılık San ve Dış Tic. Ltd.

Maltepe Mah. Davutpaşa Çifttehavuzlar Sk. No: 16 Acar San. Sit.

Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 45099

ISBN 978-975-07-6037-2

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25, Sarıyer / İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

LAWRENCE DURRELL
LIVIA
YA DA DIRİ DIRİ GÖMÜLMEK
AVIGNON BEŞLİSİ 2

ROMAN

İngilizce aslından çeviren

Seçkin Selvi

♥can

Lawrence Durrell'in Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Justine / İskenderiye Dörtlüsü 1, 1984

Balthazar / İskenderiye Dörtlüsü 2, 1984

Mountolive / İskenderiye Dörtlüsü 3, 1984

Clea / İskenderiye Dörtlüsü 4, 1984

Monsieur ya da Karanlıklar Prensi / Avignon Beşlisi 1, 1992

Constance ya da Yalnızlıklar / Avignon Beşlisi 3, 1996

Sebastian ya da Güçlü Tutkular / Avignon Beşlisi 4, 1996

Quinx ya da Kusursuzluk Peşinde / Avignon Beşlisi 5, 1998

Kara Defter, 1997

Karanlık Labirent, 2007

Kıbrıs'ın Acı Limonları, 2007

LAWRENCE DURRELL, 1912'de Hindistan'da doğdu. Genç yaşta İngiltere'ye giderek Dışişleri Bakanlığı'nda çalışmaya başladı. Mısır, Yugoslavya, Rodos, Kıbrıs ve Güney Fransa'da görev yaptı. Hindistan'da Hint ve Tibet kültürünü, dinlerini ve mistik atmosferlerini yakından tanıdı. Kıbrıs'taki görevi ise, ona başta Mısır olmak üzere Akdeniz ülkelerinin uzun geçmişi, inanışları, gizemle gerçeğin birbirine örüldüğü yaşam biçimleriyle tanışma fırsatını verdi. Bu bilgi ve birikimler, Eskiçağ'ın belli başlı kültür merkezi İskenderiye ve Akdeniz'in öteki ucunda, Ortaçağ Avrupa'sını karanlığa boğan kilise egemenliğinin başkenti Avignon ortamında yüzyılımızın en çarpıcı romanlarını hayata geçirdi: *İskenderiye Dörtlüsü* ve *Avignon Beşlisi*. Durrell, 1990'da Fransa'da öldü.

SEÇKİN SELVİ, Üsküdar Amerikan Koleji'ni bitirdikten sonra öğrenimini Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi'nde sürdürdü. İlk çevirisini 1957'de Sahne Z'de oynanan William Saroyan'ın *Merhaba Dışarıdaki* adlı oyunuyla yaptı. Meslek yaşamını çevirmenlik, gazetecilik ve tiyatro eleştirmenliği dallarındaki paralel çalışmalarıyla yürüttü. 1971-1980 arasında *Tiyatro 70* dergisini, 1981-1982'de *Edebiyat 81* dergisini çıkardı ve genel yayın yönetmenliğini üstlendi. 1982-1993 döneminde *Günaydın* ve *Sabah* gazetelerinde köşe yazarlığı yaptı. 1986 yılından bu yana *Milliyet Sanat* dergisinde tiyatro eleştirileri yazıyor. Müjdat Gezen Sanat Merkezi'nde beş yıl, Yeditepe Üniversitesi Tiyatro Bölümü'nde on yıl elesti-

ri dersi verdi. Tiyatro, felsefe ve edebiyat dallarında 179 yapıtı çevirdi. Dünya Kitap Dergisi 2011 Yılın Çeviri Kitabı Ödülü'nü, çevirmenliğinin 50. yılında Çevirmenler Derneği Onur Ödülü'nü, eleştirmenliğinin 50. yılında Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi Onur Ödülü'nü aldı. Çevirmen ve editör olarak çalışmalarını sürdürüyor.

Denis ve Nanik de Rougemont'a

“Hergele Baba, Hergele Ođul ve Hergeleođluhergele
Ruh adına, Âmin. İşte ikinci ders başlıyor.”

“Hepten keyfi olan ile hepten kararlı olan arasında
belki bir orta yol vardır, kim bilir?”

“Beş renk karıştırılınca insan kör olur.”

Çin Atasözü

1

Kaçınılmaz bir sessizlik

Tu'nun ölüm haberi ulaştığı zaman, aslında Blanford kadının Sussex'deki evinde oturmuş, günbatımının kızıl-sarısına bürünen kasvetli gökyüzünden, daha da kasvetli ağaçların arasına inen mevsimin ilk karını seyrediyordu. "Aslında" diyorum; çünkü hem gelecek kuşaklara aktarma, hem de sanatsal anlatım kaygısıyla, Blanford'un kendi versiyonu olayın gerçeğinden biraz daha farklı olacaktır. İçine gömüldüğü yüksek arkalıklı koltuk, Blanford'un sırtını, şöminede çitirdayan meşe kütüğüne aldırış etmeksizin, müzisyenler balkonunun bile rahatça sığabildiği, eski tarz yüksek tavanlı odada cirit atan cereyanlardan koruyordu. Koltuk değnekleri, ayağının dibinde, halının üzerinde yatıyordu. Blanford kuğu boyunlu telefonu yerine koyarken, kocaman bir tropikal deniz kabuğunun içindeymiş de, dünyanın öte yanındaki dalgaların kumsalda patlayışını duyuyormuşçasına, ölüm haberinin içinde kabarıp patladığını duydu. Tu, kitabına eklediği yeni konuları okuma fırsatını kaçıracaktı demek (ah bu yazarların bencilliği!) – bu kitap, Blanford'un ve Tu'nun gözünde kendisi kadar gerçek bir kişi niteliği alan Sutcliffe adında bir başka romancıyı anlatan bir romandı. Blanford kol ağzından mendilini çekti, çalışırken dişlerinin arasından düşürmediği puro yüzünden kuruyan dudaklarını

sildi. Sonra sallanarak kitaplığın üzerindeki aynanın karşısına geçip kendisini süzdü. Telefonun zili çınladı, ardından tık diye kesildi – şehirlerarası telefonlar hep böyle yapar; damardan fışkıran son kan damlası gibi kesilirdi. Yazar, kendisine bakanın Tu olduğunu varsayarak aynaya bakmayı sürdürdü. Demek Tu'nun gördüğü, her zaman görmüş olduğu surat buydu! Göz göze, kafa kafaya olmuşlardı hep. Blanford, çevresinin ölen kadının kitaplarıyla sarılı olduğunu fark ediverdi. Altı çizilmiş satırlar, sayfa kenarlarına düşülmüş notlar. Tu hâlâ oradaydı!

Blanford, Tu'nun ölümüyle kendi görüntüsünün birdenbire tazelendiğini, yenilendiğini duyumsadı – aldığı haber öylesine müthiş, sindirilmesi öylesine zordu. Birbirlerine anlatmaları gereken daha o kadar çok şey var ki – oysa şimdi geriye kalan, tamamlanmamış konuşmaların kopuk uçlarından oluşmuş bir düğümdü. Bundan böyle gerçekten içini dökerek konuşabileceği hiç kimse yoktu artık. Blanford yüzünü buruşturup iç çekti. Öyleyse o da bütün o coşkulu ve coşturucu konuşmaları kafatasının içine hapsedmeliydi. Sabahtan beri eski orgu çalmış, belleğinin ve parmaklarının hâlâ işlek oluşuna sevinmişti. Boş bir evde müzikten daha iyi hiçbir şey olamaz. Sonra telefonun zili. Ve şimdi de Tu'yla ilgili düşünceler. Aslında düşünmenin hiç yararı yok – öldünüz mü toprağa girer, eriyip gidiverirsiniz. Ayakkabı, giysi, üzerine telefon numaraları karalanmış kâğıt parçaları gibi kişisel döküntüler bir süre ortalıkta sürünür, o kadar. Sanki insan bir anda çok daha büyük bir yalınlığı özlemiş gibi yok oluverir.

Dışarıdan donmuş gölde kızak yapan çocukların cıvıltısı geliyordu. Buzun üzerinde taşlar kayıp tıkrıyordu. Blanford, kahramanı Sutcliff bu ölüm haberini nasıl karşıladı diye merak etti. Acaba romanında onun ürkütücü bir köpek gibi uluduğunu mu yazmalıydı? Bir gece önce, yatağında Tu'nun en sevdiği Latin ozandan birkaç

sayfa okumuştı; Tu'nun koynunda yatmak gibi bir şeydi bu. Şöyle bir cümle geldi aklına: "Latince dizelerin düzenli ritmi, Tu'nun kalp atışlarını yansıtıyor. Sözcükleri onun dingin sesinden duyuyorum." Odada, şöminenin sicağıyla yumurtadan çıkmış bir alay sinek uçuşuyordu. Braille alfabesi okuyor gibi kitapların üzerinde geziniyorlardı. Dışarıdan gelen tiz sesler önemsizdi. Kitaplar pişmanlıkları biriktirmekten başka neye yarardı? Birden sırtı ağrıdı – belkemiği bayrak direği gibi kaskatı kesilmişti sanki. Belkemiği kurşunlarla dolu, yaşlı bir savaş kahramanından başka bir şey değildi artık.

Sıranın yakında kendisine de gelmesini yürekten diledi. Bundan böyle üzerine "Geziye Götürülmeyecek Eşya" ya da yalnızca "Sahipsiz Bagaj" diye yafta yapıştırıp emanet kasasına, mezara atabilirlerdi. Blanford'un beyinin içinde büyük bir yalnızlık çığılığı patladı, ama hiç ses duyulmadı. Bu, uzayda yuvarlanan yalnız bir gezeğenin tiz, göksel çığılığıydı. Tu, İtalya'daki evde yüksek sesle 16. Mezmur'u okuya okuya, hiç utanıp sıkılmadan çırılçıplak gezinmeyi severdi. Bir keresinde "Çok korkunç bir şey ama yaşam hiç kimseden yana değil," demişti.

*Monsieur*¹ adlı romanı için yarattığı Sutcliffe, kitabın ilk taslağında bu yüzden mi aynaya bakarak kendine ateş etmişti? Blanford, aynadaki Blanford'u göstererek, "Mecburdum," dedi. "Ya o ölecekti, ya ben." Yazar Blanford, birden kendini çok sıradan bir destanın kısaltılmış kopyası gibi hissetti. Diri diri gömülmek! Koltuk değnekleri koltukaltlarını acıtıyordu. İnleyip küfrederek odayı arşınladı.

1. Lawrence Durrell, *Monsieur ya da Karanlıklar Prensi / Avagon Beşlisi 1*, çev. Seçkin Selvi, Can Yayınları, İstanbul, 1992.

Sanatın avuntusu pek azdır. Blanford, yazdıklarının okura ulaşmayacak kadar özel olduğu korkusunu yaşardı içten içe. Saflık tutkunu annesinin aşırı baskıcı ve kapalı yetiştirme tarzının sonucunda tantanalı ve gösterişli, ama tükürük ya da sperm gibi bir atımlık barutu olan modern yazarlardan biri olmuştu. Bunun sonucu da kabızlık – yani modern, münkabız sanatçılara özgü fazla kişisel, fazla özel bir şiir ve düzyazı biçimiydi. Günlük yaşamda dünyayla bağlantı kurmayı, teslim olmayı, verici olmayı reddetmek, son aşamada katatoniyeye varırdı! Leatherhead’in “akut” hastalıkları koğuşunda, ceketinin yakasından bir et çengeline takılıp cenin pozisyonunda ağır ağır sallanan bu tür bir şizofren vardı. Düşsel bir rahim sıvısı içinde yüzerek, ana karnı düşlerine dalarak bir yarasa gibi öylece sallanırdı. Bir zamanlar iyi bir şair olan adamdan geriye kalan işte yalnızca buydu. Bütün yaşamı yaratıcı kabızlıkla, vermeyi reddetmekle geçmişti, şimdi de böyle yaşamaya – güzel bir söz bulup çıkarabilmek için dışa dönük komalara dalmaya devam ediyordu. Blanford uzanıp *Monsieur* adlı kitabının ilk yazdığı taslağına dokundu. Bu elyazmasını Tu’ya vermiş, o da ciltlettirmişti. Blanford, aslında gerçek yaşamı olan düşler dünyasında Sutcliffe’in nerelerde olduğunu merak etti – onunla konuşmak isterdi. Son olarak Oxford’da görülmüş, arkadaşının Tapınak Şövalyeleri’yle ilgili incelemesi üzerine yaptığı çalışmayla nam salmıştı. Blanford’un ondan aldığı son haber, gönderdiği kartpostalındaki şifre gibi mesajdı: “Bir Oxford profesörü, geriye çekilebilen sünnet derisiyle başkalarından kolayca ayırt edilebilir.”

Blanford, Tu’yu bir kez daha aklından geçirmeyi göze aldı ve birden ateşi fırlamış gibi oldu. Soluk soluğa doğrulup balkon kapısını açtı, içeriye soğuk hava ve kar tanecik-

leri doldu. Blanford başını önüne eğip soluğunun bir adım önde tütmesini seyrederek bahçeye yürüdü. Teatral bir tavırla bir avuç kar alıp şakaklarına sürdü. Sonra zar zor şöminenin başındaki koltuğuna ve düşüncelerine döndü.

Cade, sarı benizli puriten suratında, ancak çok aptal ama kurnaz kişilerde görülen işgüzar bir anlatımla odaya girdi, tek kelime söylemeden çay tepsisini Blanford'un yanındaki sehpaye koydu. Ismarlama yaptırılıp daha yeni gelen bel korseli ortopedik yelege, kişiliksiz bir gururla kolunda taşıyordu. Bu mekanizmada günün birinde Blanford'u koltuk değneklerinden kurtarma umudu vardı. Cade, bir mandarin kadar ifadesiz suratıyla, Blanford'un sırtından o çok sevdiği (dirsekleri deri yamalı) eski tüvit ceketini çıkarıp, içi çelik balenli yumuşak, gri kauçuk yelege giydirirken, Blanford keyifle güldü. Cade, sonunda, "Ayağa kalkın efendim," dedi ve yazar şaşkın bir gülümseyişle onun dediğini yaptı; evet, ağır ağır da olsa yürüyebiliyor, kendi ayakları üzerinde gezinebiliyordu. Bir mucizeydi bu. Ama başlangıçta, kasları korse-nin sıklığına alışana kadar, günde ancak bir saat giymesine izin vardı. Yüksek sesle, "Bu bir mucize," dedi. Cade birkaç dakika dikkatle onu seyrettikten sonra, gündelik işlerini yapmaya koyuldu. Kendini yeniden dünyaya gelmiş gibi hisseden Blanford ise şömineye dayanmış, yerde yatan koltuk değneklerine bakıyordu. Cade bu yeni icadın ne demek olduğunu hiçbir zaman kavrayamazdı. Uşak, avam takımının tipik örneği idi. Blanford onun odada gezinip tablaları boşaltmasını, radyatörün üzerindeki sürahi ile sera çiçeklerinin vazosundaki suları tazelenmesini seyrediyordu. "Cade," dedi, "Constance ölmüş." Cade aynı ifadesizlikle başını salladı. "Biliyorum efendim. Salondaki paralelden dinliyordum." Konuşması o kadarla kaldı. İşte Cade böyleydi. İşini bitirince, her zamanki suskunluğa ve içe kapanıklığa gömüldü.

Kömür Elmasa
Kum inciye.

Her süreç acıya neden olur ve biz de sürecin bir parçasıyız. Ölümün temel dehşetinin yanında sanatın avuntuları ne denli gerçekdışı kalıyor; tıpkı bir böcek gibi musluk deliğinden aşağıya emilip ölümün *cloaca maxima'sına anus mundi'*ye gidivermek! Sutcliffe romanında ondan söz ederken, daha doğrusu *Monsieur* adlı romanda kendisi Sutcliffe kimliğiyle kendisinden Bloshford diye söz ederken şöyle demişti: Kadınlar onun için yalnızca metaydı. Kadınlar için deli divane olacak kadar aptal değildi, yo hiç değildi! Onların içini dışını ezbere bilirdi, ya da bildiğini sanırdı. Demek ki aptaldan da betferdi.

Yazar, bu sözün Constance ya da kız kardeşi Livia için de geçerli olup olmadığını düşündü. Sarışın kızla esmer kız. Kadife tenli kız ile kuğu boyunlu kız için de geçerli miydi?

Öğüt tahılı, bastır ez şarabı,
Böl ekmeği, yarısı bana, sana öte yarısı,
Soluk al, gel yüz yüze ölümle.

Constance'ın altını çizdiği bu dizeleri hangi kitapta görmüştü? Tam o anda telefon yeniden çınlar gibi oldu ve arayanın kim olduğunu Blanford hemen anladı – olsa olsa kendi yarattığı Sutcliffe olabilirdi. Constance'ın (Tu'nun) haberini telepati yoluyla almış olmalıydı. Blanford, sabahtan beri bu telefonu beklediğini fark etti.

Alo demeye zahmet etmeden derhal *confrère'*ine¹, *semblable'*ına² ve *frère'*ine³ şöyle dedi: “Tu'yu duydun.”

1. (Fr.) Meslektaş. (Y.N.)

2. (Fr.) Birinin yakını. (Y.N.)

3. (Fr.) Erkek kardeş. (Y.N.)

Ve Sutcliffe'in acıyla titreyen nezleli sesi yanıt verdi: "Aman Tanrım, şimdi biz ne yapacağız Blanford?"

"Oturup yeteneksizliğimize yanmaya ve insanları kandırmaya devam edeceğiz. Ben de senin kadar üzgünüm Robin, üstelik bu kadar üzüleceğimi hiç sanmazdım. Ölümü çok sık düşündüğüm için kanatlı atın dizginleri elimde sanıyordum; ama tabii herkes gibi ben de ilk ölenin kendim olacağını düşünerek bir aldatmacaya girmişim. Herhalde Constance da aynı şeyi yapıyordu."

Sutcliffe biraz üzüntü, biraz da sitemle, "Pia öldüğünde sen benim yaşamıma bir nokta koymuştun," dedikten sonra gürlütle burnunu temizledi. "Onun üzerine ben de bir süre burada tezgâh kurup, Toby'nin Tapınak Şövalyeleri hakkındaki kitabını yeni baştan yazmaya koyuldum – şurasına burasına biraz yaldız atayım, sarhoş bir profesöre yaraşır tumturaklılık katayım istedim. Ama artık o ünlü oldu, ben de bir değişiklik, yeni bir çevre arıyorum. Tobias, çok istediği tarih kürsüsüne kavuştu. Uyuşturucudan beyni dumanlanmış yeni kuşaklara domuz etinin esnekliği üzerine nutuk çekerek mutsuzluk içinde yaşayacak." Güldü, ama hiç de neşeli değildi. "Ya ben ne olacağım?" dedi. "Benim için manastıra kapanmanın dışında bir şeyler düşünemez misin?" Blanford, "Sen ölüsün Robin," dedi. "*Monsieur*'nün sonunu unuttun mu?" Sutcliffe kahraman bir edayla, "Öyleyse beni geri getir," dedi, "görelim bakalım ne olacak."

Blanford sert bir sesle, "O büyük şiir ve *Tu Quoque* kitabı ne oldu?" diye sordu. Sutcliffe yanıtladı: "Kitabı bitirmek için Pia'nın acısı biraz küllensin diye bekliyordum. Pia'yı Constance ile Livia'nın karışımı yapman çok akıllıcaydı, ama aşk gözümü kör ettiği için onun gerçek bir portresini çizmeyi bir türlü beceremedim. Tabii aklım Trash'e, onun zenci sevgilisine de takıldı. Bence senin öykün benimkinden daha iyi, belki biraz daha hü-

zünlü. Bilmiyorum. Ama Tu'nun, zavallı Constance'ın ölümü, Elizabeth tarzı dizelerle kutlanmalı.”

Nedendir bilinmez, bu sözler Blanford'u sinirlendirdi ve sertçe sordu: “Öyleyse neden ‘Tu'nun mezarı başında Sutcliffe'in tuzlu gözyaşları’ diye bir şiir olmasın?”

Yazar arkadaşı, meslektaşı, “Neden olmasın?” diye yanıt verdi. “Hatta belki de 17. yüzyıl tarzında ‘Sutcliffe'in Hıçkırıkları’ olabilir.”

Blanford kendi kendine konuşurcasına alçak sesle, “Her zaman hüzne eşlik eden şiir; süpermarketten aile boyu şiir. Ekonomik boy,” dedi. “Robby, Oxford'da neşeni uzun süre koruyamazsın. Seni İtalya'ya göndereyim mi?”

“Yeni bir kitap mı? Neden olmasın?” Ama Sutcliffe pek de kararlı görünmüyordu. “Bence artık yazma sırası sende – ve bu kez kendi aşkının, sana, bize, bana yaptıklarına karşın Constance'a ve Livia'ya beslediğimiz aşkın gerçek öyküsünü yazman gerek. Bunu denemek sana çok mu acı verir?” Verirdi tabii, acı da söz mü!

Blanford uzunca bir süre yanıt vermedi. Sonra Sutcliffe o her zamanki uçarı tavrıyla konuştu: “Geçen baharda Pia-Constance-Livia karışımı bir kızla Paris'e gittim. O sıralarda *archi* sözcüğünü her şeyin önüne getirmek modaydı. *Archi* bilmem ne, *archi* şu, *archi* bu. Bana da pekâlâ süper parlak denilebileceğini fark ettim. Hatta işi daha da ileri götürüp kendimi süper fosforlu diye tanımlamaya kadar vardırım.”

Blanford onun sözünü keserek, “Bir anlamda, bizimle ilgili gerçeği anlattım,” dedi. “Livia beni ta içimden yakaladı. Hep yalın bir kız aramıştım: Ama Livia ancak dişi bir horozla evlenmeye yatkındı. Kahretsin!”

“Ha ha! Ama sevdin onu. İkimiz de sevdik. Yalana saptığın tek yer, ona kardeşinin dişiliğinden bir şeyler aktarmak oldu. Onu erkek değil, dişi bir sapık yaptın.” Bir süre, iki yazar da, Blanford'un *Monsieur*, Sutcliffe'in *Ka-*

ranlıklar Prensi diye adlandırdıkları kitabı düşündükten sonra, ara verdikleri konuşmayı sürdürdüler. Eğer yalnız insanların kendi kendilerine konuşmaya hakları varsa, yalnız bir yazar kendi yarattığı kişilerden biriyle, bir yazar meslektaşıyla konuşamaz mı diye düşündü Blanford.

“Kişiliğin kurtçuk evresindeki formlarının arayışı! Bence Livia–” Sutcliffe sözünü bir iniltiyle bağladı.

“Cehennemlik bir sahtekâr.” Blanford’un konuşması acı bir çığılığı andırıyordu; çünkü Livia’nın güzelliği onu gerçekten yaralamış, üzüntüden çıldırtmıştı.

Sutcliffe, “Kupkuru bir su deliği,” dedi. “Kimdir Livia, neyin nesidir?”

Tüm ışıklarımız övgüler düzer ona.

Mükemmelliğin taklidi, sırtında bir toga
Ve ona güç verir kısa boylu bir yoga
Sanki bir Cuvier¹ aldatmaca cinsellik numaralarında

Sen tutup düzmece bir kız yarattın bir oğlanda.

Kaynaştırdın beyni, eti ve kemiği
Kibardı, biraz sertti ama yumuşaktı yüreği,
Ama arkandan dolaplar çevirdi yine de
Koştı sende olmayan organın peşinde.

Blanford, “Yeter artık Robin,” diye haykırdı. Livia’nın esmer başını koynundaki yastığın üzerinde hayal ettikçe bir pişmanlık ve tiksinti dalgası kabarıyordu içinde. Sutcliffe alaycı bir tavırla gülererek, bir başka doğaçlamayla onu iğnelemeye devam etti.

1. Cuvier, George, Baron (1769-1832): Canlıların anatomik özelliklerine göre sınıflandırılmaları tezini savunan karşılaştırılmalı anatomi ve paleontoloji bilgini. (Ç.N.)

Seviyorum gücümün ötesinde
Yaşıyorum iniltilerin terkisinde!

Q!

Tra la la! Tra la la!

Toi et moi et le chef de gare

*Quel bazar, mais quel bazar!*¹

Blanford, Sutcliffe'in haklı olabileceğini düşündü; çünkü onun öyküsü Cenevre'de, hüzünlü bir pazar günü başlamış olabilirdi. Hava soğuktu ve kış mehtabında ikiye ayrılmış İsviçreli alabildiğine uyumsuz, alabildiğine dağınık, alabildiğine yapışkandılar. Blanford, yıldızların gevezeliğini daha iyi duyabilmek için gözlerini kapıyor ya da daha sonra kızın yüzü beynine nakşedilmiş bir halde Bavaria'da yemek yerken istiridyeleri zorla yutuyordu. Oh! Ne yazı ama! *Nabokov, à moi!*² Otellerdeki yaşantıları iç çekişlerle sarmalanıyordu. Sonra ertesi gün gölde, cennete giden basamaklar cılız bir güneş ışığıyla lekeleniyordu. "Kardeşim Livia yarın Venedik'ten geliyor. Seninle tanışmayı çok istiyor."

Çello nasıl müzik için yaratılmışsa, Constance da köklü bağılıklar için yaratılmıştı – belirli notalarda, belirli durumlarda violanın derinliğini yansıttı. Birbirlerine söyledikleri sözcüklerin özel bir yoğunluğu olduğunu, bu sözcüklerin sıradan konuşmanın ötesinde alttan alta bir başka boyutta söylendiğinin ve algılandığının farkına varmaları epey zaman aldı. İki kız kardeşe harap Tu Duc (Constance'ın lakabı buradan geliyordu) şatosu miras kalmıştı. Şato, Vaucluse'de Tubain köyü yakınlarındaydı. Blanford'un tarihsel anılar yönünden tüm kentlerden üstün tuttuğu biricik kente fazla uzak değildi.

1. (Fr.) Sen, ben ve istasyon şefi / Bu ne karmaşa, bu ne karmaşa! (Ç.N.)

2. (Fr.) Nabokov, imdat! (Ç.N.)

Sutcliffe, burnunu çekerek, defalarca onarım görmüş gözlüğünü düzelterek hantal varlığıyla Blanford'un düşüncelerini işte tam bu noktada kesti. "Ama seni en çok heyecanlandıran şey – kandaki o cinsel dürtü Livia'da vardı; Livia, meta-realizm diyebileceğimiz bir tarzda – kolları bacakları tüm Akdeniz'e yayılmış Osiris özelliğiyle anılmaya layıktı. Pornokratik-tuhafliklardan gına geldi artık Blanford. Ben kendi hesabıma daha elle tutulur yapısı olan bir yazı biçimi arıyordum – sözüme mim koy, yapı diyorum, yani göbek değil gövde diyorum arkadaş."

Blanford, "Şunu unutma ki Rob," diye siteme başladı, "benimle ilgili yazdığın her şeye kuşkuyla bakmak gerek – en azından hepsi tartışmaya açık su götürür şeyler. Unutma ki, seni yaratan benim."

"Yoksa ben mi seni yarattım, acaba hangisi? Tavuk mu, yumurta mı?"

"İşin doğrusu, o zamanlar kendimizi gerçekten fazla tanımiyorduk; otlara yan gelip yatarak kiraz yiye yiye gençliğini harcamak nasıl da mutlu ediyordu insanı. Gençliğimizin o kadife yumuşaklığındaki İngiltere yazları, gür çimenler ve dersler arasındaki boş zamanı dolduran kriket topları. İsabetli bir vuruş yapıldığı zaman, cırcırböceklerinin tekdüze sesini bastırmadan onlara karışan alkış sesleri. Sonsuz bir yazın sinesinde uyuyorduk.

"Tu bir keresinde, doğanın kendisine kısır – yani biyolojik bağlamda caiz olmayan aşklar yaratarak, doğurganlık dengesizliğine çare bulduğunu söylemişti. Özgür iradeye inancımız neye yarar? Tu'ya göre, bizler karşı konulmaz bir cinsellik dalgasına kapılıp sürüklenen uyurgezerlerdik." Blanford düşüncelerini yüksek sesle sürdürdü: "O kasvetli evde oturmuş, hedefine – yani köprüden kendini atma noktasına varmak için içerek ömür tüketen ödle Robin Sutcliffe'e yaraşır çaresiz bir avuntu. Robin'in

Charon'u¹, her nabza göre şerbeti olan, o karga gagalı, sapık zenci kadındı.”

Rob içini çekti. “Öyle galiba,” dedi. “Bandajlar, kamçı, kelepçeler – bunları sana bırakacağıma kitaba daha fazlasını koymalıyım. O kadın pislik yuvası odalarını birer saatliğine kiraya verirdi. Ben oraya Pia'yı aramaya gittim, tıpkı senin Livia'yı aramaya gidip de, onu yerfısıtğı gözlü kamburla yatakta yakaladığın gibi.”

Blanford gözlerini kırıştırdı; sigara dumanı ve öksürükler arasından yükselen o hırıltılı gülüşü anımsadı. Kadın, Livia'dan söz ederken, “*Une fille qui drague les hommes et saut les gouines,*”² demişti. Blanford da file eldiveni ni kadının suratına çarpmıştı. Sert bir sesle Sutcliffe'e, “Livia'nın nasıl olup da Pia'nın o içler acısı konumuna indirgendğini anlatmak sana düşer,” dedi.

Sutcliffe, “Elemli Pia,” dedi. “O zaman birden fazla kitap yazmak gerek, öyle değil mi?”

“Geleceğin dolambaçlarında gezinirken, biri merkeze öbürleri dört köşeye yerleştirilmiş, klasik düzende beşli bir roman dizisine benzer bir şeyler gördüm. Bir kareden çok, salt bu diziyeye özgü eliptik bir konuma oturtulmuş beş roman. Ancak yankılar kadar birbirlerine bağımlı olmakla birlikte, domino taşları gibi peş peşe gelmeyecekler – yalnızca aynı kan grubundan olacaklar; senin o köhne *Monsieur* kitabındaki temalar yumağın dan alınıp yeniden işlenecek beş ayrı kitap. Hadi kolları sıva Robin!”

“Peki öz ile biçimin ilintisi nasıl olacak?”

“Kitaplar, tırmanış yapan dağcıların birbirlerine bağlandıkları gibi bağlanacaklar, ama her biri bağımsız ola-

1. Efsaneye göre öldükten sonra ruhları Styx Irmağı'ndan geçiren kayıkçı. (Ç.N.)

2. (Fr.) Erkekleri baştan çıkaran, lezbiyenleri beceren bir kız. (Y.N.)

cak. Tırtılın kelebeikle, iribaşın kurbağayla ilintisi nasılsa öyle. Organik bir bağ.”

Sutcliffe içini çekti: “Her zamanki tehlike burada da söz konusu – kurumsal görüşlerin ağırlığı altında ezilen bir yapıt.”

“Hayır. Kesinlikle değil. Sakın ha. Yalnızca bir nehir-roman, bir *roman-gigogne*.”

“Yazar gerçeğe ne denli bağlı kalırsa, o denli çaresizdir – ya da eskiden öyle sanırdım. Oysa şimdi bilemiyorum. Eskiden hiç düşünmediğim bir şeyden, sanatta haksızlık etmekten çekiniyorum.”

Sevgili Rob, suç tene parlaklık kazandırır. Özsu kabarıyor, cinsellik tıpkı tropikal bir bitki gibi gizlice çiçek açıyor. Beni örnek al.”

Blanford, kendini açıklamak, duygularını ve düşüncelerini doğrulamak için o karlı gün boyu kendi yarattığı kişiyle konuştu durdu. Her şeyin hesabını vermek istiyordu – ölümün bakış açısından.

Sakatlığımın pususuna sığınmış, bir türlü inanmak istemeden gözetliyor ve not alıyordum. Aynadan Livia’nın gelişini gidişini seyrediyordum. Yüksek balkonumdan, onun Venedik’te dolaşmasını ve benim isteğim üzerine –oldukça yüksek bir ücret karşılığında– onu gölge gibi izleyip bana casusluk eden kadını görüyordum. Livia, izlenip izlenmediğini anlamak için boyuna omzunun üzerinden arkasına bakıyordu – akıllı, zarif, sinirli ve tıpkı kadın heykeli biçiminde yontulmuş bir sütun gibiydi; ortaya vurmak için ayrıca çaba göstermesine hiç gerek olmayan cinselliğiyle yüreğimi çelmişti. O esmer yüzden ne güzelim bir ölüm maskı çıkardı – yürek biçiminde, solgun tenli ve çilekeş anlatımlı bir yüz. Tutkuyla coştüğunda dudakları ve elleri nasıl da titrerdi.

Özgürlüğün fazlası insanın başını döndürür -
birdenbire karşınızda hiçliği görürsünüz. Hiçlik -
kendi portreniz!

İkinci Dünya Savaşı'nın şafağı. Avrupa, faşizmin ayak sesleriyle sarsılmakta. Serinin ilk kitabı *Monsieur'nün* sonlarında tanıştığımız Blanford, Oxford'daki arkadaşlarının harap haldeki şatosunu miras alan Hilary'nin yanına, Avignon'a gider. Orada iyi, zeki bir psikanalist olan Constance ve onun çekici, Nazi sempatzanı kız kardeşi Livia'yla tanışır ve ona vurulur.

Durrell'in "bir kayanın yüzeyindeki tırmanıcılar gibi birbirine bağlı, fakat hepsi birbirinden bağımsız..." diye tanımladığı *Avignon Beşlisi'nin* ikinci kitabı *Livia*, ilk kitapta başlayan özlem ve pişmanlığı, hafızanın değişken yanılısalarını takip ediyor.

"Durrell'in fikirleri bazen görkemli gemiler gibi yüzer, bazen ürkmüş kuşlar gibi kanat çırpır ama okuru asla sıkmaz."

The Washington Post

#ingilizmodernleri #tarihiroman #macera #aşk #ölüm #gizem